

รายงาน

เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา WESR ประจำสัปดาห์

Weekly Epidemiological Surveillance Report

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health.

ISSN 0859-547X http://epid.moph.go.th/weekly/w_2549/menu_wesr49.html

ปีที่ ๓๗ : ฉบับที่ ๑๔ : ๑๔ เมษายน ๒๕๔๙ Volume 37 : Number 14 : April 14, 2006

สัปดาห์ที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔	๒๕	๒๖
จำนวนจังหวัดที่ส่ง	๕๙	๕๘	๕๒	๕๗	๖๗	๖๒	๖๑	๖๓	๖๓	๖๕	๖๔	๗๐	๖๔	๖๖												

สัปดาห์ที่ ๑๔ ระหว่างวันที่ ๒ - ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙

จำนวนจังหวัดส่งข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนทันตามกำหนดเวลา

ส่งทันเวลา ๖๖ จังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙๔

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

เวชศาสตร์การท่องเที่ยว: ใช้หวัดใหญ่ระบาดในกลุ่มนักท่องเที่ยวไทยที่อินเดีย

บทพิเศษ

โดย วันทนีย์ วัฒนาสุรกิตต์

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ nee@health.moph.go.th

การเดินทางอย่างต่อเนื่องทั่วโลก ประเมินว่ามีถึง 4,000 ล้านคนในปี 2544¹ ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยของนักท่องเที่ยว เกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ อายุ เพศ วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ประเทศที่เดินทาง อากาศ ระยะเวลา ในส่วนของเวชศาสตร์การท่องเที่ยว มีความสำคัญยิ่งในการป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยจากการเดินทาง ทำให้มีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจหลังกลับจากการท่องเที่ยว

ในระหว่างวันที่ 10 - 22 กุมภาพันธ์ 2549 มีคณะคนไทยกลุ่มหนึ่ง จำนวน 73 คน ไปปฏิบัติธรรมที่ประเทศอินเดีย ในช่วงฤดูหนาว อุณหภูมิ 8 - 28 องศาเซลเซียส ผู้เดินทาง เป็น ชาย 29 คน หญิง 44 คน คิดเป็นอัตราส่วน 1:1.5 อายุระหว่าง 24 - 74 ปี ร้อยละ 68.5 อายุ 40 - 74 ปี และร้อยละ 31.5 อายุ 24 - 39 ปี ทั้งหมดเดินทางโดยรถปรับอากาศขนาด 35 ที่นั่ง จำนวน 2 คัน และรถตู้ 1 คัน ไปหลายเมือง ได้แก่ พุทธคยา ราชคฤห์ กุสินารา ลุมพินี สารนาถ

สารบัญ

◆ เวชศาสตร์การท่องเที่ยว: ใช้หวัดใหญ่ระบาดในกลุ่มนักท่องเที่ยวไทยที่อินเดีย	233
◆ สรุปการตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 14 ระหว่างวันที่ 2 - 8 เมษายน 2549	236
◆ สรุปสถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุจากประทัด ดอกไม้ไฟ และอุบัติเหตุจากรถจักรยานจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงเทศกาลลอยกระทง ปี 2548 (ระหว่างวันที่ 12 - 18 พฤศจิกายน 2548)	238
◆ สถานการณ์โรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 14 ระหว่างวันที่ 2 - 8 เมษายน 2549	242
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 14 ระหว่างวันที่ 2 - 8 เมษายน 2549	242
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาจากบัตรรายงาน 506 ประจำเดือนมีนาคม 2549	249

ส่วนใหญ่ใช้เวลาวันละ 15 - 18 ชั่วโมง (เวลา 05.00 - 23.00 น.) การเดินทางมีผู้ปฏิบัติดี 8 ร้อยละ 75.3 (55/73) กิจกรรม ได้แก่ การร่วมพิธีกรรมทางสงฆ์ การเดินทางไปสถานที่ท่องเที่ยว และ การเดินทางระหว่างเมือง (ใช้เวลา 5 - 13 ชั่วโมง/วัน) สถานที่พัก เป็นห้องรวมที่วัดไทยแต่ละแห่งจัดให้ ห้องละ 3 - 5 คน และจะรับประทานอาหารที่วัดจัดให้

การเดินทางวันแรกมีชาวสิงคโปร์ 1 คนป่วยเป็นไข้หวัดมา 3 - 4 วันก่อนการเดินทางครั้งนี้ มีอาการไข้สูง ร้อนตามตัว ไอ เจ็บคอ ตลอดการเดินทาง มีผู้ป่วยใหม่ปรากฏอาการให้เห็นจนถึงวันสุดท้ายของการเดินทางกลับ ประเทศไทย โดยในรถคันที่ 1 (ทั้งหมด 33 คน) มีผู้ป่วยกระจายทั่วรถจำนวน 15 ราย สำหรับคันที่ 2 (ทั้งหมด 32 คน) พบผู้ป่วยจำนวน 11 ราย มีผู้ป่วยอาการมากเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล 1 คน คันที่ 3 มีผู้ป่วย 3 ราย จาก 8 คน พบผู้ป่วยทั้งหมด ร้อยละ 39.7 (29/73) โดยผู้ป่วยร้อยละ 93.1 อายุ 24 - 60 ปี เป็นชาย 12 คน หญิง 17 คน ผู้เดินทางส่วนใหญ่อ่อนเพลีย ในการวินิจฉัยโรคไข้หวัดใหญ่ไม่มีผลการชันสูตรโรค พบจากอาการแสดง เริ่มด้วย ไข้สูง หน้าแดงก่ำ ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ ครั่นเนื้อครั่นตัว ซึม อ่อนเพลีย ไอ เจ็บคอ คัดจมูก มีน้ำมูก ระยะเวลาป่วย 3 - 10 วัน ส่วนใหญ่อาการดีขึ้นตามลำดับ และหายดีในที่สุด ได้ให้ยาบรรเทาอาการและยาปฏิชีวนะ รักษาอาการไข้ หวัด และ ไอ เจ็บคอ รวมทั้งแนะนำให้ผู้ป่วยดื่มน้ำให้มาก พักผ่อนให้เพียงพอ ในรายไข้สูงมากเช็ดตัวจนอาการดีขึ้น ผู้เดินทางส่วนใหญ่ใช้ผ้าปิดปากจมูก เพื่อป้องกันการติดหวัดและฝุ่นในระหว่างการเดินทาง

ข้อคิดเห็น

จากกรณีเหตุการณ์ข้างต้น เป็นการป่วยในนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่ร่วมเดินทางไปด้วยกันเป็นเวลานานถึง 12 วัน ในด้านระบาดวิทยาของเวชศาสตร์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ สิ่งที่ต้องคำนึงในเหตุการณ์ระบาดโรคไข้หวัดใหญ่ข้างต้น คือ อาจมีผลต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรคจากแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง และลูกหลานรุนแรงมากขึ้นได้² เพราะเมื่อมีการป่วย ร่างกายอ่อนแอภูมิคุ้มกันต่ำจะมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ และยังมีโอกาสสัมผัสกับการได้รับเชื้อโรคใหม่ ๆ ที่เป็นโรคประจำถิ่นในประเทศที่เดินทางไป โดยเฉพาะการเดินทางไปประเทศเขตร้อนชื้นที่มีโรคติดต่อเกิดขึ้นมากอยู่แล้ว มีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป่วยจากการเดินทางครั้งนี้ คือ การสาธารณสุขของประเทศที่เดินทางไป การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยและกลุ่มเสี่ยงตลอดการเดินทาง 12 วัน (สถานที่ท่องเที่ยวหลายเมือง) ความรวดเร็วในการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของประเทศที่เดินทางไป ในกรณีที่ป่วยหนักระหว่างการเดินทาง อาจยุ่งยากในการรักษาที่โรงพยาบาล เนื่องจากปัญหาในเรื่องวัฒนธรรม การสื่อสาร การยอมให้ดูแลรักษาของนักท่องเที่ยว การเข้าถึงบริการรักษาไม่สะดวก ระบบประกันสุขภาพที่ต่างกัน³ ดังนั้นการเตรียมตัวดูแลสุขภาพระหว่างเดินทางระยะยาวในต่างประเทศจึงมีความจำเป็นยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ไข้หวัดใหญ่เป็นโรคที่มีการแพร่ระบาดได้ง่าย เคยก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขที่ผ่านมาแล้ว ด้านเวชศาสตร์การท่องเที่ยว จึงควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อการหารูปแบบการเฝ้าระวัง และการตรวจจับอาการที่เข้าได้กับไข้หวัดใหญ่อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดในผู้เดินทางทั้งหลาย
2. การให้คำแนะนำและความรู้แก่ผู้เดินทางในการเตรียมพร้อมก่อนการเดินทาง รวมทั้งการป้องกันตนเองในระหว่างการเดินทาง เพื่อลดโอกาสการติดเชื้อระหว่างการเดินทาง ได้แก่ การออกกำลังกาย การพักผ่อนให้เพียงพอ วัคซีนสำหรับโรคต่าง ๆ เช่น วัคซีนไข้หวัดใหญ่ สำหรับสายพันธุ์ต่าง ๆ ที่แพร่ระบาดในแต่ละพื้นที่
3. การดูแลรักษาและติดตามผู้ป่วยเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วย การเตรียมและเผยแพร่ข้อมูล แหล่งบริการสุขภาพ แนวทางการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรับบริการหลังการป่วย การติดตามผู้ป่วยและผู้สัมผัส เพื่อการควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดต่อไป

ความรู้เรื่องโรคไข้หวัดใหญ่

โรคไข้หวัดใหญ่ ในแต่ละปี ประมาณว่า มีผู้ติดเชื้อสูงถึง ร้อยละ 10 - 15 ของประชากรโลก มีผู้ป่วยอยู่ระหว่าง 200 - 400 รายต่อประชากร 100,000 คน เกิดจากการติดเชื้อไวรัสของระบบทางเดินหายใจแบบเย็บปล้นชื่อ Influenza virus มีขนาด 80 - 120 นาโนเมตร (1นาโนเมตร = หนึ่งส่วนพันล้านเมตร) ไวรัสกลุ่มนี้ที่รู้จักกันดีมี 3 ชนิด คือชนิด A, B, C ^{5,6}

ชนิด A จะก่อให้เกิดการระบาดอย่างรุนแรงไปทั่วโลก มีการระบาดทุกปี พบมีการระบาดใหญ่ 8 - 9 ครั้ง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1889 - 1890 มี 135 สายพันธุ์ (H1-15 N1-9) พบใน นก สัตว์ปีก หมู ม้า คน

ชนิด B การระบาดไม่ขยายเป็นวงกว้าง มีอาการไข้ รุนแรงในเด็กและคนชรา

ชนิด C เกิดการระบาดนาน ๆ ครั้งในเขตท้องถิ่น อาการไม่รุนแรง

ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ตรวจวัดฤดูตัวอย่าง 3,795 ตัวอย่าง พบเชื้อไข้หวัดใหญ่ ร้อยละ 14.7 (534 ตัวอย่าง) ในที่นี้ จำแนกเป็น A(H1N1) ร้อยละ 46.8, A(H3N2) ร้อยละ 34.8, A(H5N1): Avian Influenza ร้อยละ 3.2 และ B ร้อยละ 15.2 ⁷

เชื้อไข้หวัดใหญ่เข้าสู่ร่างกายแบบเย็บปล้น ตามเซลล์ผนังเยื่อทางเดินหายใจส่วนบนคือ จมูก คอ และอาจลามลงไปถึงส่วนล่างได้แก่ หลอดลมและปอด⁶ โดยมีลักษณะทางคลินิก คือ ไข้สูง ตามตัวจะร้อน ตาแดง ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยตามตัว อ่อนเพลีย น้ำมูกไหล ไอ เจ็บคอ หายเองได้ภายใน 3 - 5 วัน เกิดการระบาดอย่างรวดเร็ว และพบผู้ป่วยจำนวนมาก ในผู้ที่มิภูมิคุ้มกันโรคดีเป็นพาหะได้ เมื่อไอ จาม โดยไม่ปิดปาก จมูก จะนำเชื้อไวรัสแพร่กระจายไปถึง 10 ฟุต ติดต่อกันได้โดยง่ายจากคนสู่คน⁸ โดยการหายใจเอาเชื้อไวรัสที่กระจายในอากาศ หรือละอองน้ำมูก น้ำลายในที่ระบายอากาศไม่ดี เนื่องจากเชื้อไข้หวัดใหญ่อยู่ได้หลายชั่วโมงในมูกที่แห้ง และแพร่เชื้อโดยการสูดดมเข้าไป ระยะฟักตัวปกติ 1 - 4 วัน ติดต่อกันได้ 1 วันก่อนเกิดอาการ และ 5 วันหลังจากมีอาการ มักพบผู้ป่วยมากในฤดูฝน และหนาว หรือในที่ที่มีความชื้นต่ำ ความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญมักเกิดในเด็กหรือผู้สูงอายุที่ร่างกายอ่อนแอ คือ ปอดอักเสบ ไช้น้ำอักเสบ หลอดลมอักเสบ หูชั้นกลางและชั้นในอักเสบ ในรายปอดอักเสบมักเกิดจากแบคทีเรีย พวก Pneumococcus หรือ Staphylococcus¹⁰

เอกสารอ้างอิง

1. Pamela Mason . What advice can pharmacists offer travelers to reduce their health risks: *Pharmaceutical Journal*. vol 273, 30 October, 2004.
2. ปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ. Epidemiology in Travel Medicine ใน สมชัย บวรกิตติ พลรัตน์ วิไลรัตน์ ศรชัย หรืออารีย์สุวรรณ, บรรณาธิการ. ตำราเวชศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร : 2547 หน้า 359 - 62 .
3. นิตยา จันทร์เรือง มหาผล. เวชศาสตร์การท่องเที่ยว, วารสารวิชาการสาธารณสุข ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2543 หน้า 607 - 8.
4. มะลิลา คอม สาระใส ๆ โกลด์ตัวคุณ เรื่อง ไข้หวัดใหญ่ Available from : <http://www.manila.com>, 2 กันยายน 2545.
5. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐรายวัน. หวัดนกก็แค่หวัดใหญ่ อย่างระคายตื่นตูม : 20 มีนาคม 2549.
6. ประเสริฐ เอื้อวรากุล. พบแพทย์ศิริราช. “ไข้หวัดใหญ่(Influenza)” Available from: <http://www.si.mahidol.ac.th>. กุมภาพันธ์ 2543.
7. ลดาวัลย์ ผาตินาวัน. ไข้หวัดใหญ่ (Influenza) สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2547 พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร .สำนักพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์พิมพ์ : 2548 หน้า 234 - 5.
8. นิตยสารใกล้หมอ. ไข้หวัดใหญ่มาครเจียบ Available from : <http://www.elib-online.com>, ปีที่ 25 ฉบับที่ 12, ธันวาคม 2544.
9. เอมอร คชเสนี . ไข้หวัดใหญ่ Available from : <http://www.manager.co.th> . 2 กุมภาพันธ์ 2549.
10. เหลือมนคร . โรคน่ารู้ “โรคไข้หวัดใหญ่” Available from : <http://www.banluam.com>. กุมภาพันธ์ 2549 .